

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. д-р Бисера Василева Вълева, СУ „Св. Климент Охридски“,
област на висше образование 8. Изкуства, 8.2. Изобразително изкуство,
върху художествено-творческата продукция
за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност професор,
по професионално направление 8. Изкуства,
8.2. Изобразително изкуство,
обявен в ДВ бр. 8 от 28.01.2022 г.,
с кандидат доц. д-р Елена Георгиева Тодорова

I. Оценка за съответствие с минималните национални изисквания и изискванията на Нов български университет:

Представените за рецензия материали за хабилитация на доц. д-р Елена Георгиева Тодорова напълно отговарят на минималните национални изисквания, като са в съответствие и покриват изискванията на НБУ за хабилитация за заемане на академична длъжност „професор“. Доц. д-р Елена Георгиева Тодорова има необходимия брой точки по всички групи показатели на таблицата с минимални изисквания към научната, преподавателската и/или художествено-творческата дейност на кандидатите за заемане на академична длъжност по професионално направление 8. Изкуства, 8.2. Изобразително изкуство, съобразени с ППЗРАСРБ и изискванията на Нов български университет.

Освен безспорните ѝ постижения в областта на визуалното изкуство, тя е автор и на задължителните и необходими теоретични трудове, изследвания и текстове в специфична професионална област – ювелирно изкуство. Защитеният ѝ през 2018г. докторски труд „Символ и функционалност в дизайна на монети“, с научен ръководител проф. д-р Емилия Панайотова, обосновава различни теоретични аспекти в творческата ѝ реализация, основа на хабилитационния ѝ труд.

II. Изследователска (творческа) дейност и резултати:

1. Оценка на монографичния труд, творчески изяви или други публикации, съответстващи по обем и цялостност на монографичен труд, включваща оценка на научните и научно-приложните приноси на автора:

В настоящия конкурс, доц. д-р Елена Тодорова е представила за хабилитация творческа колекция от юбилейни монети, както и такива в серии. Работата ѝ, която е обект

и на аргументирано теоретично изследване е с два ракурса – художествен и социо-културен, които са неминуеми в такъв продукт на ювелирното изкуство като дизайна на монети. Целенасочената изследователска и творческа дейност на доц. д-р Елена Тодорова е базирана не само на художествена интуитивност и формирана техническа рутина, а се опира и на широк поглед върху множество текстови и визуални източници. За авторката реализацията на определена монета или серия монети (XXVIII летни олимпийски игри, Атина (Гърция), 2004 г., *Пиер дьо Кубертен; Гимнастика – кон с гривни; Тенис на корт; Колоездене; Стрелба с лък; Плуване; Бягане; Вдигане на тежести; Фехтовка; Бягане*, например) е свързана с детайлен анализ на конкретна символика в контекста на връзката ѝ с други символни системи, които имат отношение към визуалния проблем и функционалното им значение.

Проектираните от нея монети, не само запазват автентичността на образа (Стоянка Мутафова, Борис Христов, Николай Гяуров и др.), но и предоставят възможност на зрителя – потребител за смислово – емоционална интерпретация. В композицията на възпоменателната монета „100 години от рождението на Стоянка Мутафова“ Елена Тодорова избира изобразяването на портретния ѝ образ като събирателен, което дава възможност за обобщение и на диапазона от интерпретационните качества, и на личностните характеристики на актрисата, концентрирани в малкия формат на монетата. Авторката се аргументира, че за постигане на ефекта на въздействие „изображението е изпълнено в класически релеф с матова повърхност, в контраст с гланца на фона“, а в аверса и реверса тя използва шрифт OPAL, който е изчистен и без серифи. Неговият избор е подбран, заради задължителните надписи, с което те стават ненаатрапчиви и едновременно с това дават възможност за фокус върху изображението.

Много интересно е решението на монетата на тема „Борис Христов“ от серията „Именити български гласове“. Авторката, за разлика от портрета в композицията за Стоянка Мутафова, избира да представи големия български оперен певец в значима за творчеството му роля. Тя се спира на „коронна“ роля изпълнявана от певеца – ролята на Борис Годунов. Този избор е логичен, тъй като след Шаляпин „единствено изпълнението на Борис Христов се радва на световно признание и има дълъг сценичен живот“. За разлика от композиционната интерпретация в монетата посветена на Стоянка Мутафова, в която акцентът е върху портрета, а допълнителните елементи са спомагателни и приглушени, тук напротив, рамката около главата е важен елемент за спойката и целостта на композицията. Допълнителното смесване на материалите и като цвят, и като обработка, постига ефекта за усещане за картина изградена в стилистиката на И. Репин. Релефът на портрета е с матова повърхност, но се проектира на чист фон от блестяща-гланц повърхност, което подсилва контраста между фигурата, фона и обграждащия тъмен кант,

като така се подчертава споменатия картинен ефект, защото вниманието се насочва към сценичния портрет, което е и търсеният от авторката ефект.

Художествените визуални похвати в работата на доц. д-р Елена Тодорова осмислят условностите в сложната и деликатна реализация на ювелирното изкуство като се опират на смесването на класически и нетрадиционни похвати. Така тя постига оригиналност на художествения език и осезаемо авторово присъствие. Овеществяването на концентрираната композиция на такива лимитирани серии монети, логично обосновава промяната във функциите им и ги доближава до уникални скулптурни релефи, без номиналът да нарушава художественото им въздействие. Тези ювелирни произведения – монети имат не само символно, но и семиотично значение, което се поражда от тяхната функция в променена социо – психологическа среда. Върху този проблем Елена Тодорова обръща внимание в теоретичните си изследвания и постановки в част, от които тя се позовава на Ч. Пиърс и Р. Крейпо.

Нейният последователен творчески интерес е съсредоточен върху оригиналността и персоналното решение на дизайнера използващ съвкупността от композиционните и технологични параметри важни за овеществяването на ювелирната пластика. В теоретичните си текстове доц. д-р Елена Тодорова изяснява детайлно трансформациите, които са наложителни спрямо конкретното изображение, тъй като изискват компактност на идеята във визуалната им интерпретация. За авторката, творческият процес на дизайнера на монети се опира на базисни подходи, които са насочени към нетрадиционност на творческото мислене на художника – ювелир спрямо неминуемата промяна на символиката на изобразителния наратив. Композициите ѝ са чудесен пример за използване на новите технологии в проектирането на монети и създаване на разпознаваемост в изобразителната повтаряемост при монетните серии. За Елена Тодорова съотнасянето на технологичен към авторски процес е основно за оригиналността на интерпретацията в дизайна на монети, а като обобщение и на всяко художествено произведение въобще. Такива изводи тя синтезира във всички свои теоретични текстове – от по-обемни изследвания до по – кратки статии. Творческият и теоретичен фокус върху изкуството на ювелирната пластика за нея съвместява художествената практика и интерактивното познание. Тези свои тези авторката разглежда и като теоретична постановка, и като специфична реализация.

В извадката от творческата колекция на Елена Тодорова, представена за хабилитация, прави впечатление задълбоченият ѝ професионален интерес към връзката на символика и реализация в дизайна на монети – нещо, което тя обосновава, освен в авторското си разширено резюме, а и в останалите си разработки по темата като анализи и обобщения.

В част от тях, както и в реализациите, фокусът на авторката е върху технологичните процеси и неотделимата им връзка с творческата работа при създаването на монети, като тя се стреми да намери достатъчно количество необичайни артистични (творчески) ракурси, обвързани с практическите експерименти в търсене на една различна визуалност. В анализа на композициите си доц. д-р Елена Тодорова успява да се възползва и интерпретира максимално възможностите при художественото усвояване на лимитираното изобразително пространство на монетата и чрез помощта на съвременните технологии. Тя подробно анализира отделните елементи на изображението (на монетата), както и тяхното съчетание в оптимална хармонична система.

В съпътстващия колекцията текст, авторката резюмира психологическото въздействие на юбилейните монети и от гледната точка на индивидуалната психология, и от социално-психологическа гледна точка. Освен към спецификата на композицията и изпълнението в ювелирното изкуство такъв подход може да бъде приложен и към други обекти на изкуството на миниатюрата. „Създаването на дизайна“ отбелязва в разширеното си резюме доц. д-р Елена Тодорова „и особено създаването на дизайна на монетите, изисква от автора не само добро познаване на техническите средства, но и методологична основа за създаването му. Реализацията на стойностно произведение изисква и творческо търсене на нови визуални средства, намиране на нови обекти, „разчупване“ на съществуващите „канони“ в дизайна“ (стр. 57).

2. *Оценка на приносите в останалите приложени публикации (творчески изяви), направени след назначаването на академичната академичната длъжност „доцент“ (при кандидатите за професор):*

Извън представените в хабилитационната колекция монети, много стойностни са следните реализации на авторката през 2019г.: дизайн на златна монета "Albrecht Durer", първа от серията 24 златни монети "Deutsche Personallichkeiten". Серията е посветена на най-изтъкнатите немски деятели на културата от Ренесанса насам, Булминт Уан; Дизайн на сребърен медал "Хисар капия", част от възпоменателна емисия сребърни медали "#Заедно", посветени на Пловдив - Европейска столица на културата 2019, Булминт Уан; Дизайн на сребърен медал "Капана", част от възпоменателна емисия сребърни медали "#Заедно", посветени на Пловдив - Европейска столица на културата 2019, Булминт Уан; Дизайн на почетна огърлица "Доктор хонорис кауза", Военна академия "Г. С. Раковски", Военна академия "Г. С. Раковски"; Дизайн на тържествена огърлица "Почетен професор", Военна академия "Г. С. Раковски", Военна академия "Г. С. Раковски"; Дизайн на

специално отличие - "Годишна награда за възпитаниците на Американския университет в България", учредена от Н.Ц.В. Княгиня Мария Луиза, Американски университет в България – София; Дизайн на церемониалните огърлици за ректор, декани, Доктор хонорис кауза на НБУ; Дизайн на „Почетен плакет на Ректора на НБУ“; Дизайн на „Почетен плакет на НБУ“ и др.

Освен в областта на ювелирното изкуство като дизайнер на монети, доц. д-р Елена Тодорова е и автор на обемни пластики - статуетка „Най-добър актьор“ за „Международен фестивал на пътуващите театри“- град Сливница, издания 2016, 2017, 2018, 2019 г., както и на статуетка „За цялостно творчество“ за „Международен фестивал на пътуващите театри“- град Сливница, издания 2016, 2017, 2018, 2019 г.; дизайн на възпоменателен медал за „Международен фестивал на пътуващите театри“- град Сливница, издания 2016, 2017, 2018, 2019 г.; дизайн на литературна награда „Иван Вазов“, учредена от Община Сливница и др.

Особено впечатлява нейната самостоятелна изложба „БИЖУТА“ от 2018г. в галерия АРТ-Алея, София, включена в програмата на „Нощ на музеите 2018г“. В експозицията е забележим стремежът на авторката към необичайни, пост-конструктивистични пластични решения, употребата на, на пръв поглед, несъвместими материали и превръщането на бижутата в концептуални артефакти. Обособените пространства на галерията спомагат за открояване на различни визуални акценти и допълнително засилват цялостното художествено въздействие. Творческите провокации на Елена Тодорова обединяват изложбата и преформулират експозиционната площ в единна инсталация.

3. Цитиране от други автори:

Въз основа на теоретичните си трудове доц. д-р Елена Тодорова има достатъчен брой цитирания, което е видно от предоставената от нея справка за НАЦИД. Прилагам избрани пет цитирания: 1. Тодорова, Елена (2017). "Бавна и бърза мода при аксесоарите" *Списание „Текстил и облекло“ НТС по ТОК, ISSN: 1310-912X; брой 3, стр. 74. – 15* **Цитирана от:** Василева, Яна, (2020) „Роля на линогравюрата в дизайна на съвременната модна илюстрация“, *Eastern Academic Journal ISSN: 2367–738, Issue 4, pp. 31 - 35, December, 2020, Индексира се в: Google Scholar, CEEOL, CiteFactor, Open Academic, Journals Index, ResearchBib*; 2. Тодорова, Елена, (2020), *Бижутото като знак и символ. БУЛГЕД, ISBN 978-619-188-362-2, стр. 144-155, Цитирана от:* Панайотова, Емилия, (2020), „Дизайнът – как да го разбираме“, *Eastern Academic Journal ISSN: 2367–738, Issue 4, pp. 42 - 50, December, 2020, Индексира се в: Google Scholar, CEEOL, CiteFactor, Open Academic, Journals Index, ResearchBib*; 3. Тодорова, Елена, (2019). *Социална символика на бижутата. Онлайн списание „Текстил и облекло“ НТС по ТОК, ISSN 2535-0447(tok-bg.org), Брой 8, стр. 21. Цитирана от:* Панайотова, Емилия, (2020), „Социална функция на модата“, *Eastern Academic Journal ISSN: 2367–738, Issue 4, pp. 51 - 59, December, 2020, Индексира се в: Google Scholar, CEEOL, CiteFactor, Open Academic, Journals Index, ResearchBib*; 4. Тодорова, Е. *Бижутото като знак и символ. Булгед 2020, ISBN 978-619-188-362-2 стр.64-65, Цитирана от:* Василева, Яна, (2020), „Приложение на шаблонният печат в дизайна на дамските аксесоари в началото на XX век“, *Eastern Academic Journal*

ISSN: 2367–738, Issue 4, pp. 36 - 41, December, 2020, Индексира се в: Google Scholar, CEEOL, CiteFactor, Open Academic, Journals Index, ResearchBib; 5.Тодорова Е.(2017) Бърза и бавна мода при аксесоарите. Текстил и облекло. НТС по ТОК, ISSN 2535-0447(tok-bg.org),брой3,стр.74-77

Цитирана от: Василева, Яна, „МОДНАТА ИЛЮСТРАЦИЯ В ПЕРИОДА НА ХУБАВОТО ВРЕМЕ“, Eastern Academic Journal ISSN: 2367–738, Issue 1, pp. 127 - 134, April, 2021; и др.)

4. *Оценка на резултатите от участие в изследователски и творчески проекти и приложение на получените резултати в практиката:*

Доц. д-р Елена Тодорова има участие в множество академични и творчески проекти у нас и в чужбина, което тя е представила в справката за НАЦИД. Впечатлява нейното участие в международния художественотворчески проект „Участие на студенти в международно модно изложение Текстейлър Експо 2018“, 8-11 ноември 2018 г., финансиран от ЦФСР на НБУ (ръководител гл. ас. д-р Стефания Темелкова), както и в ПРАКТИЧЕСКИ СЕМИНАР “МОДА”, 2014г., Работен семинар на г-жа Гунда Борнкесел, моден дизайнер, експерт от “Senior Experten Service” – Фондация на германската индустрия за международно сътрудничество, финансиран от Централен фонд за стратегическо развитие на НБУ, (р-л преп. Татяна Пенчева-Георгиева), в проект: „Майски дни на артистичния дизайн в рамките на Майски дни на дизайна 2016г.“, финансиран от Централен фонд за стратегическо развитие на НБУ(с р-л проф. д-р Борис Сергинов). Самата тя е ръководила международен проект „Участие на студенти от БП „Мода“ и МП „Мода и бизнес стратегии“ в международно модно събитие „Модна фиеста 2017“, к-с Албена (осъществен с финансовата подкрепа на ЦФСР на НБ), както и проект „Пътуващ семинар „WHO'S NEXT 2017 – ПАРИЖ“, през 2017 г., (с външно финансиране).

Доц. д-р Елена Тодорова участва в трите етапа на проект: Мултидисциплинарен арт симпозиум "ДИЗАЙНА КАТО МУЛТИДИСЦИПЛИНАРНА КОМУНИКАЦИЯ И КУЛТУРА" 2019 г., с участието на ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград, студенти на ЮЗУ и проф. д-р Мария Блажева; НМА "Панчо Владигеров", доц. д-р Мария Илиева; СУ „Климент Охридски“, студенти на СУ „Климент Охридски“ и проф. д-р Лаура Димитрова – Катедра „Визуални изкуства“, Факултет по науки за образованието и изкуствата; ТК „Любен Гройс“, студенти на ТК „Любен Гройс“ и проф. д-р Мария Блажева; финансиране от фонд „Учебни програми“ към БФ и ФБО на НБУ.

III. Учебна и преподавателска дейност :

Доц. д-р Елена Тодорова има нужната учебна заетост. Тя има пълна натовареност в БП „Мода“ и БП „Уеб дизайн и графична реклама“. Те е преподавател както в платформа Мудъл, така и в присъствени курсове по „Изобразителна методика на дизайна“, както и в „Експериментални рисунки“. На курса „Експериментални рисунки“ доц. д-р Елена Тодорова е

основен създател и организатор. Ръководител е на трима успешно защитили докторанти (Яна Дворецка, Кристина Савова, Динка Якимова). По настоящем има двама докторанти, като единият е от Косово, Университет на гр. Прищина. Очевидни са нейните организационни умения, придобити при ръководството на проекти, организирането на множество студентски изложби, ревюта и семинари.

IV. Административна и обществена дейност:

Доц. д-р Елена Тодорова е член на факултетния съвет към БФ от 2018г. до момента. Също така е член на програмния съвет към департамент „Дизайн“ от 2014 г. до момента. Била е член на Академичния съвет на НБУ в периода 2009г. – 2011г., както и член на факултетния съвет към БФ от 2009г до 2012г.

V. Лични впечатления от кандидата (ако има такива):

Познавам Елена Тодорова от много време и винаги ме е впечатлявала нейната колегиалност и професионализъм. Независимо от академичната ѝ отдаденост и натовареност, тя успява да реализира сериозна като обем творческа работа. Като следствие и резултат на нейната артистична активност, не мога да не открия множеството награди (след 2006г.), на които е носител. Те са:

I-ва награда за юбилейна монета на тема: „Средновековни български владетели. Цар Иван Асен II“, 2018г.; I-ва награда за юбилейна монета на тема: „140 години от Освобождението на България“, 2018г.; I-ва награда за юбилейна монета на тема: „Средновековни български владетели – Хан Тервел“, 2017г.; I-ва награда на национален конкурс на БНБ за сребърна възпоменателна монета на тема: „Св. Климент Охридски“, 2016г.; I-ва награда на национален конкурс на БНБ за сребърна възпоменателна монета на тема: „140 години от Априлското въстание“, 2016г.; I-ва награда за юбилейна монета на тема: „250 години от написването на История славянобългарска“, 2012г.; I-ва награда за юбилейна монета на тема „Български църкви и манастири - манастира Зограф“, 2011г.; I-ва награда за юбилейна монета на тема: „Средновековни български владетели – Хан Крум“, емисия 2011г.; I-ва награда за юбилейна монета на тема: „Традиционни български занаяти – грънчарство“, емисия 2009г.; I-ва награда за юбилейна монета на тема: „130 години от Освобождението на България“, 2008г.; I-ва награда за юбилейна монета на тема: „Именити български гласове – Борис Христов“, 2008г.; I-ва награда за юбилейна монета на тема: „Именити български гласове - Николай Гяуров“; I-ва награда за сребърна юбилейна монета на тема: „Именити български гласове – Борис Христов“, 2007г.; както и награда на Ректора на НБУ, 2009г за високи творчески постижения.

Заклучение:

В заключение, на базата на общата ми положителна оценка върху представената художествено-творческа продукция, предлагам на уважаемите членове на научното жури да изберат на академичната длъжност „професор“ по 8.2. Изобразително изкуство, доц. д-р Елена Георгиева Тодорова и насочат това предложение - избор към Академичния съвет на НБУ.

Подпис: проф. д-р Бисера Вълева

Дата:
06.06.2022г